

ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ

ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΣΑΒΒΑΤΟ 11 ΜΑΪΟΥ 2024

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

1^ο απόσπασμα

Αριστοτέλης, Προτρεπτικός [Πρὸς Θεμισώνα], αποσπ. 8

Τὰ ὑποκείμενα πρὸς τὸν βίον ἡμῖν, οἷον τὸ σῶμα καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα, καθάπερ ὄργανά τινα ὑπόκειται, τούτων δ' ἐπικίνδυνός ἐστιν ἡ χρῆσις, καὶ πλέον θάτερον ἀπεργάζεται τοῖς μὴ δεόντως αὐτοῖς χρωμένοις. Δεῖτοίνυν ὀρέγεσθαι τῆς ἐπιστήμης κτᾶσθαί τε αὐτὴν καὶ χρῆσθαι αὐτῇ προσηκόντως, δι' ἧς πάντα ταῦτα εὖ θησόμεθα. Φιλοσοφητέον ἄρα ἡμῖν, εἰ μέλλομεν ὀρθῶς πολιτεύσεσθαι καὶ τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως.

2^ο απόσπασμα

Ἐπίκουρος, Ἐπιστολὴ πρὸς Μενοικέα, 122

Μήτε νέος τις ὦν μελλέτω φιλοσοφεῖν, μήτε γέρων ὑπάρχων κοπιάτω φιλοσοφῶν· οὔτε γὰρ ἄωρος οὐδεὶς ἐστὶν οὔτε πάρωνος πρὸς τὸ κατὰ ψυχὴν ὑγιαῖνον. Ὁ δὲ λέγων ἢ μήπω τοῦ φιλοσοφεῖν ὑπάρχειν ὥραν ἢ παρεληλυθέναι τὴν ὥραν, ὁμοίός ἐστιν τῷ λέγοντι πρὸς εὐδαιμονίαν ἢ μήπω παρῆναι τὴν ὥραν ἢ μηκέτι εἶναι. Ὡστε φιλοσοφητέον καὶ νέω καὶ γέροντι, τῷ μὲν ὅπως γηράσκων νεάζῃ τοῖς ἀγαθοῖς διὰ τὴν χάριν τῶν γερονότων, τῷ δὲ ὅπως νέος ἅμα καὶ παλαιὸς ᾗ διὰ τὴν ἀφοβίαν τῶν μελλόντων. Μελετᾶν οὖν χρὴ τὰ ποιοῦντα τὴν εὐδαιμονίαν, εἴπερ παρούσης μὲν αὐτῆς πάντα ἔχομεν, ἀπούσης δὲ πάντα πράττομεν εἰς τὸ ταύτην ἔχειν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. α. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε καθεμιά από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη, με βάση το αρχαίο διδαγμένο κείμενο του Επικούρου (μονάδες 3) και να τεκμηριώσετε κάθε απάντησή σας γράφοντας τις λέξεις/φράσεις του συγκεκριμένου αρχαίου διδαγμένου κειμένου που την επιβεβαιώνουν (μονάδες 3)

1. Όσα διαθέτουμε για τη ζωή μας, όπως π.χ. το σώμα μας, ενέχουν κινδύνους γι'αυτήν, αν δεν χρησιμοποιούνται ορθά.

2. Οι ηλικιωμένοι οφείλουν κατά κύριο λόγο να φιλοσοφούν.

3. Όταν δεν έχουμε πλούτο, κάνουμε τα πάντα για να τον αποκτήσουμε

(μονάδες 6)

β. Για τον Αριστοτέλη, η μελέτη της φιλοσοφίας αποσκοπεί στην εύρυθμη λειτουργία του κοινωνικού συνόλου. Να αιτιολογήσετε την παραπάνω θέση, εντάσσοντας την στο ευρύτερο κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο της εποχής.

(μονάδες 4)

Μονάδες 10

B1. Με ποια επιχειρήματα αποδεικνύει ο Επίκουρος την αναγκαιότητα της φιλοσοφίας για όλους, ανεξαρτήτως ηλικίας;

Μονάδες 10

B2. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Άριστοτέλης, Ἠθικὰ Νικομάχεια, Β 2.1-4, 1103b26-1104a5

Ο Αριστοτέλης αναλύει τη φύση των ηθικών αρετών, οι οποίες κατακτώνται χάρη στη συνήθεια που δημιουργείται με την επανάληψη μιας ενέργειας. Ξεκινώντας την ανάλυσή του, διευκρινίζει ότι η φιλοσοφική ενασχόληση με τις ανθρώπινες πράξεις, αντίθετα από τη θεωρητική γνώση (μαθηματική, φυσική, θεολογία), έχει πρακτική χρησιμότητα και εφαρμογή.

Επειδή λοιπόν η παρούσα φιλοσοφική μας ενασχόληση δεν έχει ως στόχο της, όπως οι άλλες, τη θεωρητική γνώση (η έρευνά μας δηλαδή δεν γίνεται για να μάθουμε τι είναι η αρετή, αλλά για να γίνουμε ενάρετοι αλλιώς δεν θα είχε κανένα νόημα), είναι ανάγκη να εξετάσουμε το θέμα «πράξεις», με το νόημα «πώς πρέπει να τις πράττουμε» αυτό, φυσικά, επειδή από αυτές εξαρτάται και το τι θα είναι τελικά οι έξεις μας, όπως το έχουμε ήδη πει. Ας βάλουμε λοιπόν ως βάση τη γενικά παραδεκτή αρχή ότι οι πράξεις μας πρέπει να κατευθύνονται από τον ορθό λόγο [...]. Ας σπεύσουμε όμως να συμφωνήσουμε από τώρα μεταξύ μας πως κάθε φορά που μιλούμε για πράξεις και για συμπεριφορές ο λόγος μας δεν μπορεί παρά να είναι γενικός και όχι ακριβής ως τη λεπτομέρεια. Το είπαμε ήδη στην αρχή, ότι οι φιλοσοφικοί μας λόγοι πρέπει να ζητούμε να είναι αντίστοιχοι προς το θέμα μας -και, βέβαια, τα θέματα τα σχετικά με τη συμπεριφορά μας και με ό,τι μας συμφέρει και μας ωφελεί δεν έχουν τίποτε το σταθερό, όπως δεν έχουν τίποτε το σταθερό και τα θέματα τα σχετικά με την υγεία μας.

(Μτφρ. Δ. Λυπουρλής)

Να συγκρίνετε την άποψη του Επικούρου για τον σκοπό και την αξία της φιλοσοφίας με την αντίστοιχη άποψη του Αριστοτέλη, όπως αυτή διατυπώνεται στο παραπάνω παράλληλο κείμενο από τα Ἠθικὰ Νικομάχεια.

Μονάδες 10

B3. Να γράψετε τον αριθμό που αντιστοιχεί σε κάθε μία από τις παρακάτω περιόδους λόγου και δίπλα σε αυτόν τη λέξη «Σωστό», αν είναι σωστή, ή τη λέξη «Λάθος», αν είναι λανθασμένη:

1. Η θρησκεία αποτέλεσε το πρόσχημα πίσω από το οποίο κρύβονταν οι πολιτικοί λόγοι της δίωξης του Σωκράτη.
2. Η Ακαδημία του Πλάτωνα ήταν σημείο συνάντησης σημαντικών λογίων της εποχής.
3. Ο Πλάτων έδωσε κι ένα δεύτερο παρατσούκλι στον Αριστοτέλη· τον είπε «ακροατή», γιατί ο Αριστοτέλης άκουγε προσεκτικά όλα τα μαθήματα.
4. Ο Αριστοτέλης απέφευγε να ασκεί κριτική στους συναδέλφους του στην Ακαδημία.
5. Ο Αριστοτέλης πίστευε ότι οι άνθρωποι μπορούν να εξασφαλίσουν την ευδαιμονία τους μόνο με την κατάκτηση της αρετής.

Μονάδες 10

B4. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α με την ετυμολογικά συγγενή νεοελληνική λέξη της στήλης Β. Δύο λέξεις στη στήλη Β περισσεύουν.

A	B
1. ἔστιν	α. προέλευση
2. λέγων	β. έλεγχος
3. παρεληλυθέναι	γ. ουσία
4. ἔχομεν	δ. παραλογισμός
5. πράττομεν	ε. σχήμα
	ζ. διαπραγμάτευση

Μονάδες 10

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Ξενοφών Κύρου Παιδεία Α 5 7-9

Ο Κύρος εμψυχώνει τους Πέρσες αριστοκράτες που θα πολεμήσουν εναντίον των Ασσυρίων. Μετά τον θάνατο του Αστυάρη βασιλιάς των Μήδων έγινε ο γιος του Κυαξάρης, θείος του Κύρου. Επειδή οι Ασσύριοι προετοιμάζονταν για εκστρατεία εναντίον του, ζήτησε και πέτυχε τη συνδρομή του Καμβύση με την αποστολή στρατεύματος υπό τον ενήλικο πλέον Κύρο. Παρακάτω ο Κύρος απευθύνεται στους αριστοκράτες που επελέγησαν ως αρχηγοί και εκλέκτορες των στρατιωτικών τμημάτων.

Ἄνδρες φίλοι, ἐγὼ προσειλόμην μὲν ὑμᾶς, οὐ νῦν πρῶτον δοκιμάσας, ἀλλ' ἐκ παίδων ὁρῶν ὑμᾶς ἃ μὲν καλὰ ἢ πόλις νομίζει, προθύμως ταῦτα ἐκπονοῦντας, ἃ δὲ αἰσχυρὰ ἡγεῖται, παντελῶς τούτων ἀπεχομένους. ὣν δ' ἕνεκα αὐτός τε οὐκ ἄκων εἰς τόδε τὸ τέλος κατέστην καὶ ὑμᾶς παρεκάλεσα δηλῶσαι ὑμῖν βούλομαι. ἐγὼ γὰρ κατενόησα ὅτι οἱ πρόγονοι χεῖρονες μὲν ἡμῶν οὐδὲν ἐγένοντο· ἀσκοῦντες γοῦν κάκεῖνοι διετέλεσαν ἅπερ

Ἔργα ἀρετῆς νομίζεται· ὅ τι μέντοι προσεκτῆσαντο τοιοῦτοι ὄντες ἢ τῷ τῶν Περσῶν κοινῷ ἀγαθὸν ἢ αὐτοῖς, τοῦτ' οὐκέτι δύναμαι ἰδεῖν. καίτοι ἐγὼ οἶμαι οὐδεμίαν ἀρετὴν ἀσκεῖσθαι ὑπ' ἀνθρώπων ὥς μηδὲν πλέον ἔχουσιν οἱ ἐσθλοὶ γενόμενοι τῶν πονηρῶν, ἀλλ' οἳ τε τῶν παρὰντικά ἡδονῶν ἀπεχόμενοι οὐχ ἵνα μηδέποτε εὐφρανθῶσι, τοῦτο πράττουσιν, ἀλλ' ὥς διὰ ταύτην τὴν ἐγκράτειαν πολλαπλάσια εἰς τὸν ἔπειτα χρόνον εὐφρανόμενοι οὕτω παρὰσκευάζονται· οἳ τε λέγειν προθυμούμενοι δεινοὶ γενέσθαι οὐχ ἵνα εὖ λέγοντες μηδέποτε παύσωνται, τοῦτο μελετῶσιν, ἀλλ' ἐλπίζοντες τῷ λέγειν εὖ πείθοντες ἀνθρώπους πολλὰ καὶ μεγάλα ἀγαθὰ διαπράξεσθαι.

Λεξιλόγιο

- **προσεκτόμενη**= σας προτίμησα, σας ξεχώρισα
- **ἀπέχομαι τινος**= αποφεύγω κάτι, απομακρύνομαι από κάτι
- **καθίσταμαι εἰς τέλος**= Αναλαμβάνω το αξίωμα, την εξουσία
- **προσεκτῆσαντο**= απέκτησαν κάτι επιπλέον
- **παρὰντικά**= Αμέσως, στη στιγμή, παρὰντικά ἡδονῶν= οι εφήμερες απολαύσεις

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Γ1. Να γράψετε τη μετάφραση του αποσπάσματος «Ἄνδρες φίλοι... τοῦτ' οὐκέτι δύναμαι ἰδεῖν».

Μονάδες 20

Γ2. Τι αναφέρει ο Κύρος στους Πέρσες ευγενεῖς για την ἀρετή, την ἐγκράτεια στις ἡδονές και την ευγλωττία;

Μονάδες 10

Γ3. Να συμπληρωθοῦν οι ἀκόλουθοι τύποι :

Ἄνδρες φίλοι: κλητική ενικού

αἰσχροῖ: να γραφοῦν οι υπόλοιποι βαθμοὶ στο ἴδιο γένος, ἀριθμὸ και πτώση.

ἀσκοῦντες: δοτική πληθυντικού

τοιοῦτοι: ονομαστική πληθυντικού ουδετέρου.

χείρονες: να γραφεί το ἀντίστοιχο ἐπίρρημα και στους τρεις βαθμούς.

κατέστην: να γραφεί το β ενικό της υποτακτικής και προστακτικής.

ἀσκεῖσθαι: να γραφεί το γ ενικό της οριστικής και ευκτικής του ενεστώτα στην ἴδια φωνή.

λέγοντες: να γραφεί το β ενικό της προστακτικής του ἀορίστου β

διαπράξεσθαι: να γραφεί το γ πληθυντικό της οριστικής του παρακειμένου στην ἴδια φωνή .

νομίζεται: να γραφεί το γενικό της οριστικής του μέλλοντα στην ίδια φωνή.

Μονάδες 10

Γ4. α) Να αναγνωριστούν συντακτικά οι ακόλουθοι όροι: **έκπονοῦντας, ἄκων, ἡμῶν, ἅπερ, ὑπ' ἀνθρώπων.**

Μονάδες 5

Γ4. β) Να αναγνωριστεί η ακόλουθη δευτερεύουσα πρόταση (είδος, εισαγωγή, εκφορά, συντακτικός ρόλος): **ἵνα εὖ λέγοντες μηδέποτε παύσωνται.**

Μονάδες 2

Γ4. γ) οἱ ἀπεχόμενοι: Να αναλυθεί η μετοχή στην αντίστοιχη δευτερεύουσα πρόταση.

Μονάδες 3

ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ